

Od Redakcji.

Redaktor naszego pisma p. Stanisław Li-
piński powrócił z urlopu i z dniem dzisiejszym
objął z powrotem redakcję pisma.

W sprawie nowej wielkiej szarady.

W odpowiedzi na liczne zapytania PT. Pre-
numeratorów, zawiadamiamy ponownie, iż roz-
wiązania **muszą być ze względów tech-
nicznych bezwarunkowo nadesłane na
kuponach.** W razie niedotrzymania tego wa-
runku, rozwiązujący nie będą mogli ubiegać
się o nagrody. O ile zaś P. T. Prenumeratorom
zależy na powieści, którą przez odcięcie ku-
ponu niszczy się w części, to Administracja
nasza wyśle każdemu za nadesłaniem w mar-
kach 32 hal. nowy egzemplarz tego numeru.
Wyrazy utworzone z podanych liter, mogą być
przesłane na zwyczajnym papierze.

Redakcja.

Wciąż się bawimy. Po karnawale mieliśmy moc
rantów, koncertów, kabaretów, a teraz nastąpiły
wyборы do rady miejskiej. W chwili kiedy czytel-
nicy dzisiejszy numer „Nowości“ otrzymają, będą
już Krakowianie wiedzieli, jakich ojców miastu
wybrał wielki przemysł i handel i komu powie-
rzyli losy grodu rękodzielniczy. Reszta wyborów
odbędzie się w dniach następnych.

Nawiasem mówiąc, owe wybory przeważnie nie
będą wyborami, a tylko wynikiem przeprowado-
nych układów. Dyrektorzy tego „przedsiębiorstwa“
wiedzą już z góry, za kim się oświadczy wola na-
rodu, tak że nawet trudno byłoby urządzić totali-
zatora, bo któżby stawiał tam, gdzie są same „pe-
wniaki“. W biegach końskich może jeszcze zająć
wypadek: koń zrzuci jeźdźcę, złamie nogę, zosta-
nie na starcie, nie weźmie przeszkody. Tu taki
przypadek jest całkiem wykluczony. Rzecz z góry
ułożona, a w razie potrzeby zapłacona. Tak np.
w małych własnościach kandydaci lub ich agenci
prowadzą otwarcie targ kartkami wyborczymi: kto
ma ich 50, szuka takiego, co ma ich 80, porozu-
miewa się z nim i razem szukają trzeciego posia-
dacza setki lub kilkudziesięciu kartek; z kolei
przystępuje do interesu czwarty, piąty, szósty
i siódmy — razem mają kart 300—400, wypisują
na nich swe nazwiska i sprawa skończona; ci co
mają kartek tylko 200, przepadli bez ratunku. Na-
turalnie w miarę „żądań“ kartki idą w górę, lub
spadają w cenę. Podobno na giełdzie krakowskiej
notowano ten papier koło 20 marca po 15—20 k.
za sztukę, a w tydzień później trzeba było płacić
po 30—35 kor. Większość akcji „większej wła-
sności“, jak powszechnie wiadomo, znajduje się w
rękach jednego przedsiębiorcy i ten jeden zamia-
nuje ze swego ramienia sześciu ojców miasta.

Niespodzianki w ostatnich kilkunastu latach
zazwyczaj bywały tylko w kole inteligencji, któ-
ra stojąc zdala od giełdy wyborczej, głosowała
mniej więcej według przekonania, a ponieważ zde-
cydowanych zwolenników całej listy demokracji
lub konserwatywnej nie było więcej, niż
600—700 (razem do kupy), przeto od większości,
rzeczywiście wybierającej między kandydatami, za-
leżał wynik wyborów. I tu agitacja miała pewne
znaczenie, ale stosunkowo małe. Najwięcej były o-
brabiane nauczycielki, głosujące przez pełnomocni-
ków; nie miały spokojnego dnia i nocy, tak że na-
padali kandydaci lub ich agitatorzy; wywierano
na nie brzydką presję, groząc gniewem miejskich
wielmożów. Pozatem były jeszcze „przysługi kole-

żeńskie“, osobiste zabiegi, damskie protekcji,
ale to wszystko mniej więcej wzajemnie się zno-
siło. Wyniku, z wyjątkiem kilku popularnych lub
zasłużonych nazwisk, nikt przewidzieć nie mógł.
Obecnie jednak i w kole inteligencji zmieniły się
stosunki. Naprzód robią się układy z pewnymi ka-
tegoriami urzędnikami: damy głosy jednemu z was,
ale wzajemnie solidarnie za nami głosujcie. Która
strona takich układów więcej zrobi, ta już jest
górami. Wobec tego coraz mniej ludzi głosujących
ze szczerego przekonania, coraz mniej wyborców,
a coraz więcej automatów, wyrzucających kartkę
za naciśnięciem. Co więcej, kiedy dawniej wybor-
cy izraelicy dzielili swe sympatie między stron-
nictwem, tym razem mają isę podobno do urny jak
jeden mąż za listą demokratyczną. Wobec tego
zwycięstwo jej więcej niż pewne. Wszelkie zasłu-
gi i popularność nie znaczący nie będą, przeważą
tylko barwa polityczna, jak wiadomo przybiera-
na u nas według potrzeby na sezon letni lub zi-
mowy. Przed laty 6 taki np. zasłużony i popular-
ny człowiek, jak śp. Henryk Jordan otrzymał 8/4
głosów, choć był tylko na liście konserwatywnej
— obecnie przepadłby prawdopodobnie z krete-
sem...

Dla ludzi miłujących dobro publiczne, czas wy-
borów jest moralną torturą. Na szczęście takich
ludzi niewiele, więc smutnych twarzy nie widać.
Torturą zaś ten czas jest dlatego, że nad całym
miastem zawisa sieć intryg, że kalumnie, oszczer-
stwa, niskie insynuacje jak płatki śniegu latają
w powietrzu; przekupstwa, szachunki, paczenie su-
mień są na porządku dziennym. A wszystko o co?
O interesa jednostek, pragnących dostać się do
żłobu, lub zadowolić ambicji. Sprawy ogólne
schodzą na plan drugi — za każdym razem cały
miesiąc przynajmniej dla nich stracony. Kwestya,
czy Oberwalski przejdzie, lub czy go pobije Fu-
jarkowski, zasłania swą wielkością nawet ciosy
narodowe. Zajrzyjcie do dzienników, posłuchajcie
rozmów, a przekonacie się, że zatwierdzenie usta-
wy wyłączeniowej i losy antypolskiego para-
grafu 7 ustawy niemieckiej o stowarzyszeniach,
mniej nas obchodzą, niż kandydatura jakiegoś ka-
ryerowicza lub bałwana na radcę miejskiego.

A tu coraz gorzej. Oto mam przed sobą nu-
mer „Tygodnika Chrzanowskiego“, który nam się
każe lękać już nie o Wielkopolskę, ale o Galicję.
Widzimy z niego, że posuwanie się Niemców na
kresach zachodnich przybiera rozmiary zastrasz-
ające. W powiecie chrzanowskim już więcej niż
ósma część ziemi (9283 hektarów) znajduje się w
rękach niemieckich — a lasów część trzecia
(7946 hekt. na 25.000). Największym bogactwem
powiatu chrzanowskiego jest górnictwo i tem bo-
gactwem, jak wykazuje „Tygodnik“ cyframi, za-
władnęli już Niemcy. Na wydobywanie węgla wy-
dały władze górnicze w powiecie chrzanowskim
2578 t. zw. „miar górniczych“ (uprawnień na pe-
wne powierzchnie), z czego 2084 miar przypada
na Niemców. „Miar“ na ołowiankę mają Niemcy
32 — Polacy ani jednej. Na 906 miar górniczych
na eksploatację galmanu mają Polacy 17, resztę
Niemcy. Poprzestajemy na tych cyfrach, które do-
statecznie stwierdzają, że Niemcy ogarnęli prawie
całe bogactwa ziemi chrzanowskiej. I to się dzie-
je „pod nosem“, o miedzę. A my tymczasem kłó-
cimy się między sobą i ratujemy ojczyznę przez
wybór Oberwalskiego.

Mała pociecha dla nas, że z Berlina donoszą
o pewnych... niebezpiecznych symptomatach. Oto
cesarz Wilhelm zamówił dla siebie pomnik, przed-
stawiający go jako imperatora w rzymskim stroju,
we włosach spadających na kark puklami i z wień-
cem laurowym na głowie. Jedną stopę trzyma na
kuli ziemskiej — do drugiej przytuliła się sowa,
symbol mądrości. — Mała z tego, powtarzam, po-
ciecha dla nas, bo z ustąpieniem jednego człowie-
ka system się nie zmieni. Lekceważenie praw bo-
skich i ludzkich tak weszło w szpik i kości prus-
sactwa, że polepszenia stosunków napróżno ocze-
kiwać byśmy chcieli. I zapewne konferencyjki p.
Bülowa z p. Aehrenthalem nie miały na celu za-
niechania nagonki na Polaków.

Ale przejdźmy do rzeczy weselszych.

Paromiesięczne nawoływania całej prasy kra-
kowskiej do ratowania „Harmonii“ wydały na ra-
zie rezultat dodatni. Wprawdzie mimo sążnistych
artykułów stawilo się na walne zebranie aż 18
członków, ale ci członkowie znaleźli między sobą
jednego hrabiego, którego naturalnie wybrali pre-
zesem. Wobec tego upadek Harmonii został na pe-
wien czas odroczone.

Nie jednego hrabiego, ale aż kilkunastu zna-
lazł dla siebie krakowski klub automobilistów. Aż
radość bierze na myśl, ile poczucia obowiązków

i ile ofiarności jest w naszych wyższych sferach.
Boć członek klubu oprócz wpisowego 50 kor., mu-
si płacić wkładkę roczną w kwocie 100 koron —
sumka bądźco bądź poważna. Stąd też zrozumieć
łatwo, że poniósłszy tak znaczne ofiary na cel do-
niosły, arystokracja nasza nie jest w stanie iść
z pomocą innym instytucjom. Tak np. „Straż Pol-
ska“, założona „dla obrony interesów duchowych
i materialnych narodu polskiego“, pomiędzy tysią-
cem swych członków krakowskich (powinno ich
być 10 tysięcy) niema ani jednego hrabiego. Oba-
wiać się należy, że bez takich słońc „Straż“ nie
wytworzy dostatecznej ilości ciepła, któreby roze-
grzało naszych patriotów i zachęciło ich do wspól-
nej pracy.

Wogóle nietylko liczenie na „słońca“, ale i o-
bliczenie odległości prawdziwego słońca od ziemi
pokazuje się niepewnem. Dotychczas wierzyliśmy
astronomom na słowo, że ta odległość wynosi 148
milionów i 500 tysięcy kilometrów, tymczasem wy-
kryto maleńką planetę między Marsem a ziemią,
a więc planetę ziemi najbliższą, a to odkrycie po-
pusło obrachunek astronomów. Na podstawie obli-
czenia jej odległości pokazało się, że ktoby się
chciał wybrać w podróż na słońce, musiałby prze-
być przestrzeń 141.471.000 kilometrów, a więc
większą blisko o milion kilometrów, niż podawały
dotychczasowe „przewodniki“. Kto wie jednak, czy
to nowe obliczenie nie zostało dokonane przez
dyrekcyę kolei państwowych w przewidywaniu mo-
żności przeprowadzenia linii kolejowej na słońce —
w takim razie nasunęłyby się poważne wątpliwo-
ści co do ścisłości obliczenia. Jak wiadomo bo-
wiem, dyrekcyja kolei państwowych w obliczeniu
odległości kieruje się zasadą: lepiej przesadzić,
niż nie dosadzić. Dlatego też, jeżeli między dwoma
stacyami odległość wynosi 10 kilometrów, to dy-
rekcyja dorzuca jeszcze jeden kilometr, aby brać
opłatę za przestrzeń 20 kilometrów.

Władze kolejowe wogóle okazują twarde zasa-
dy nietylko w obliczaniu odległości. Oto wskutek
wielokrotnych petycji ludności naszego kraju i u-
chwały zeszłorocznego zjazdu kolejowego „Liga
pomocy przemysłowej“ odniosła się do ministerium
kolejowego z żądaniem zaprowadzenia wagonów
IV. klasy. Na to ministerium oświadczyło, że żą-
danie to „nie da się uwzględnić z przyczyn zaró-
wno techniczno-ruchowych i finansowych“. Ażby
jednak osłodzić tę odmowę, Wiedeń postanowił u-
szczęśliwić Galicję „wypróbowanymi siłami“. Po-
nieważ zawakowały w lwowskiej dyrekcyi dwa
miejsca zastępców szefa w oddziale VII, przeto o-
trzymali te stanowiska pp. Kurzer z Wiednia i Beth
z Czerniowiec.

Wowec takich faktów uważać należy za nie-
prawdziwą pogłoskę, jakoby istniało w Wiedniu
jakieś Koło polskie. Choć z drugiej strony na
istnienie jego wskazywały wiadomości, że kilku
posłów polskich ma wstąpić do „związku posłów
miast“ w Izbie poselskiej. Co to będzie za zwią-
zek nie wiem, choć domyślam się, że nie będzie
zbyt... pachniał — gdyż dzienniki podają w tele-
gramach, że wniosek założenia tego związku jest
żywo „wentylowany“. Jeżeli sam wniosek trzeba
już wentylować, co po polsku znaczy przewie-
trzać, to rzecz najwyraźniej grubo śmierdzi.

B. Gabryelska, Krzysztofory Kraków.
Wynajmuje i sprzedaje pierwszorzędných fabryk
fortepiany, pianina, harmonie i pianole za gotówkę
lub na spłaty nawet dwudziestomiesięczne bez za-
liczki.

1—22

Z pótek księgarskich.

Znaczną przysługę wszystkim hadaczom skarbowości polskiej
oddadł p. Hieronim Kowalczyk wydaniem „Albumu pieniędzy pa-
pierowych polskich z roku 1794“. Autor tego dziełka, p. Jan
Litwiński, podając na ośmiu tablicach litograficznych odbitki pol-
skich monet p. pierowych, zaopatrzył je doskonałym wstępem,
w którym wyłożył treść całej ich historyi. Album to, dostę-
pne dla wszystkich z powodu swej niskiej ceny, stanowić będzie
cenny nabytek dla każdej biblioteki.

»Przewodnik oświatowy« organ Tow. Szkoły Ludowej,
poświęcony sprawom oświaty pozaszkolnej i narodowego wy-
chowania ludu polskiego, zeszyt III. za miesiąc marzec 1908 r.
opracował i zawiera następujące artykuły: Zawieszenie dzia-
łalności Polskiej Macierzy Szkolnej, Ludność polska powiatów
żańskich i Przeworskiego pod względem oświatowym i kul-
turalnym, Powrót na rolę, Przechadzki z dziatwą szkolną po
Krakowie, Kronika, Z prasy, Dział sprawozdawczy Tow. S. L.,
Przegląd krytyczny literatury.